

76. Dr. P. Bálint Szalvátor visszaemlékezése az erdélyi ferences rendtartomány vezetőségének 1961-es perére.

[...] ¹ Míg az 1957-es perek ² legalább látszat szerint politikai perek voltak, addig a rendi vezetőség pere úgy látszott, hogy tisztán egyházi ügy. Mivel Romániában „teljes lelkiismereti szabadság” volt – azért ennek is politikai pernek kellett lennie, melynek célja volt, hogy megindokolja a rendnek feloszlását, annál is inkább, mert 1961-ben egyedül a Ferenc rend létezett valóságosan: feloszlata nem voltunk, magunkat fel nem oszlattuk s legkilátástalanabb időkben is kitartottunk a közösségi életben. Ebben Fidélis főatyának nagy érdemei voltak, mert elszántan ki mert állani az igazság és jog mellett, nem törődve semmi kockázattal.

1961. június 26.-án letartóztatták Désen P. Benedek Fidélis rendtartomány-főnököt, P. Fodor László rendtartományi titkárt, P. Écsy János dési házfőnököt, definitort, P. Angi Csaba dési helyettes zárdafőnököt és P. Fülöp Tamást, egy igen egyszerű naiv lelket, aki soha életében semmi rendi hivatalt nem viselt. Később, szeptember 14.-én letartóztatták e sorok íróját P. Bálint Szalvátor helyettes tartományfőnököt, szeptember 15.-én P. Fodor Pelbárt teológiai lektort, definitort és György Hugó laikus testvért. Ezeket a letartóztatásokat megelőzte volt április havában egy alapos házkutatás, motozás Désen, amikor elkobozták az aktuális rendi levéltárat, ami sejtetni engedte, hogy valami készül a rend ellen. Elkobozták volt a rendi Constitúciónak latin példányait s gépelve elkészített fordítást ugyanazon Constitúciókról. Hogy engem szeptember 14.-ig szabadon hagytak, a Gondviselés akaratának tekintettem, hagytak nekem időt arra, hogy mindenképp személyesen felkeressek s megerősítsek. Letartóztatásom után láttam s megértettem egyeseknek a megalkuvását teljesen ártalmatlannak látszó dolgokban, hiszen amikor valakit 3 nap s közte eltelt 2 éjszakán keresztül egy percnyi megállás nélkül vallasnak az egymást 8 óránként felváltó tiszt urak, úgy el tud fáradni és fásulni az ember, hogy azt is kész volna aláírni, hogy apját megmérgezte s azért halt meg még zsenge gyermek korában, de azt, hogy jelentettük volna Rómába, milyen zárdákat vettek el, azt akkor sem írtam volna alá és ismertem volna be, mivel tudtam, hogy még azt sem jelentettük Rómába, hogy kik haltak meg közöttünk betegségben, tisztos öreg korban, mert én ilyesmit titokban nem írtam volna, hanem nyíltan. Engem személyesen 7 tiszt úr vallasott a per előtti hosszú hónapok során s a sok vallasás során végül megszületett a kémkedés vádja is, hogy t. i. nagy titokzatos kerülő utakon megírtuk volna Rómába a minister generalisnak, hogy kik haltak meg közülünk a szocialista korban, meg hogy milyen zárdáinkat vették el, ami igazán nem volt titok. Ezzel a „hazaárulással” vádoltak minket. Végül a tervezett nagy per helyett lett két kisebb per: az egyik szocialista rend elleni uszítás vádjával, abban elítélték P. Pöhacker Balázst, P. Fodor Pelbártot és P. Écsy Jánost 3–3 évre, P. Angi Csabát 7 évre. A másik per, a hazaárulási per 3 napig tartott, az én vádcsomómnak iratai összesen 391 oldal voltak, s a többieké is hasonló, ott volt 7 bíró (1 generális, 2–2 ezredes, 2–2 őrnagy és 2–2 kapitány, két ügyész és két tolmács meg 4 ügyvéd). Valóban az volt, amit régi latin mondás így szövegez: *parturiunt montes, nascitur ridiculus mus*. Az ítéletek szóltak: 8 esztendő P. Benedek Fidélius tartományfőnöknek, 6–6 esztendő nehéz börtön P. Szalvátornak és P. Lászlónak, s 4 esztendő szegény P. Tamásnak. Ebből leültek a többiek 3 évet és egy hónapot, magam másfél hónap híján 3 esztendőt. [...] ³

Dr. P. Bálint Szalvátor OFM: Az erdélyi ferencesek meghurcolása a marxista korban. H. é. n., gépelt kézirat, 4-5. o. Lelőhelye: SZTE Társadalomelméleti és Kortörténeti Gyűjtemény, Ms. 4618.

- ¹ Szalvátor atya kéziratosa munkája első felében az erdélyi ferencesek ötvenes évekbeli szenvedéseivel foglalkozik.
- ² 1957-ben több koncepciós per zajlott Erdélyben. Ekkor ítélték el többek közt a Dobai-csoportot, Dávid Gyulát és társait, a Várhegyi-csoportot, Veress Sándort és társait, Fodor Pált és társait.
- ³ A kihagyott részben a szerző a dési rendház kálváriáját ismerteti.